

ARKEOLOGISK UTREDNING

Kv. Universitetet

Växjö sn
Växjö kommun

Peter Skoglund

SMÅLANDS MUSEUM 1994

INLEDNING

Med anledning av att Växjö kommun planerar att bygga studentbostäder i kv. Universitetet, Teleborg, Växjö, genomförde Smålands museum en arkeologisk utredning i form av en sökschaktsgrävning. Fältarbetet utfördes i april 1994 av Martin Hansson och Lars Salminen. Rapporten har sammanställts av Peter Skoglund. Målsättningen med utredningen var att fastställa om det fanns under mark dolda fornlämningar inom utredningsområdet. Resultatet skulle ligga till grund för Länsstyrelsens fortsatta hantering av ärendet.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Utredningsområdet omfattar drygt 4 ha och består av stenröjd åker som i senare tid använts som betesmark. Området utgörs till stora delar av en flack höjdrygg eller platå som långsamt sänker sig mot norr, ner mot sjön Trummen. Denna platå är i sin tur del av en större, i nord - sydlig riktning löpande, höjdrygg som i väster, norr och öster sänker sig ner mot sjöarna Södresjö, Växjösjön och Trummen. Den högsta punkten är belägen uppe vid Telestad by och ligger på drygt 200 m.ö.h. Marken sluttar härifrån ner mot sjöarna som ligger på drygt 160 m.ö.h. Höjdryggen kan närmast karakteriseras som en halvö som begränsas av sjöar på tre sidor.

I samarbete med Växjö kommun gjorde Riksantikvarieämbetet 1993 en riktad inventering i detta område. Inventeringen var en del av ett större projekt som syftade till att skaffa fram underlag för samhällsplaneringen i området runt Växjö. Inventeringen resulterade i att en mängd nya fornlämningar registrerades, bl.a. nya kategorier fornlämningar som förhistoriska röjningsröseområden och fossil åkermark. Höjdryggen mellan de tre sjöarna framstår idag som ett område som utnyttjats intensivt under en stor del av forntiden.

I samband med inventeringen pekades också ett antal så kallade utredningsområden ut, områden där Riksantikvarieämbetets inventerare bedömde det som troligt att det skulle finnas under mark dolda fornlämningar, främst boplatzlämningar. Utredningsområdet inom kv. Universitetet är beläget inom ett av dessa utpekade områden.

Inom utredningsområdet finns en känd fornlämning RAÄ 207, en skadad stensättning som sannolikt kan dateras till bronsålder—äldre järnålder. Omkring 400 m sydost om denna ligger RAÄ 204, två högar av järnålderskaraktär. Ytterligare en hög, RAÄ 205, är belägen 350 m söder om utredningsområdet. Strax söder om denna ligger ett yngre järnåldersgravfält bestående av högar, stensättningar och resta stenar, RAÄ 11. Gravfältet omfattar ca 18 fornlämningar.

Spår efter boplatser finns i områdets närhet i form av skörbrända stenar och avslag, RAÄ 174 och 203. Den fossila åkermark som ligger närmast exploateringsområdet finner man drygt 1000 m sydväst om härom, RAÄ 222, ett ca 600x100-200 m stort område med omkring 150 förhistoriska röjningsrösen.

Trakten kring utredningsområdet är mycket fornlämningsrik. RAÄ 207 och utredningsområdet kan närmast karakteriseras som en nordostlig utlöpare av ett vidsträckt fornlämningsområde som sträcker sig i nord-sydlig riktning.

SÖKSCHAKTSGRÄVNINGEN

Med grävmaskin grävdes ca 400 löpmeter schakt. Sammanlagt togs åtta schakt upp med en bredd av 1,6 m. Matjordsdjupet varierade mellan 0,25-0,80 m. Insatserna koncentrerades till platåns högre delar där sannolikheten var störst att man skulle finna boplatsslämningar. För att avgränsa boplatsten lades dock två av schakten i de lägre liggande partierna. Endast de anläggningar som var svårbestämda eller som kunde förväntas ge daterande fynd undersöktes.

Resultatet av sökschaktningen blev att det påträffades boplatsslämningar i form av stolphål, härdar och gropar. De bäst bevarade anläggningarna framkom i områdets sydöstra del. Här låg schakt 4 som innehöll en härd och elva stolphål. Flera av stolphålen var stenskodda. I schakt 5 framkom sju stolphål, tre gropar och en härd. Här fanns också en ränna som troligen är recent. I schakt 6 framkom två gropar och ett stolphål. Anläggningarna i schakt 2 och 8 var mer diffusa och svåravgränsade. Dessa innehöll sex respektive fyra stolphål samt vardera en grop. I schakt 2 hittades också en härd. Övriga schakt var fyndtomma.

UTVÄRDERING

Schakt 1 och 3 som lades på det lägre liggande partiet var fyndtomma. Detta område kan därför lämnas utan vidare åtgärd. Schakten uppe på platån visade att här fanns en boplat. Bäst bevarade var boplatsslämningarna i områdets sydöstra del, öster om RAÄ 207. I schakt 4 hittades flera välbevarade stenskodda stolphål varav några låg på rad. Sannolikheten är stor att man vid en totalavbanning här finner ett stolpburet långhus. Stolphål hittades också i de angränsande schakten. Anläggningarna i nordväst (schakt 2 och 8) var mer diffusa. Här förekommer troligen fragmentariska förhistoriska anläggningar omväxlande med recenta anläggningar i form av stenlyft och dylikt.

Några fynd som kan datera boplatsten hittades inte. Det kan bero på att det framför allt var de diffusa anläggningarna som grävdes. Boplatsten ligger i direkt anslutning till RAÄ 207, en stensättning. Detta kan ge en antydning om att boplatsten bör dateras till bronsåldern eller järnåldern.

Förekomsten av en förhistorisk boplat med stolpburna långhus framstår som intressant i ett regionalt perspektiv. Tidigare har inga boplatser av denna karaktär undersökts i Kronobergs län och kunskapen om hur de förhistoriska husen var konstruerade är därmed obefintlig.

Innan området i kv. Universitetet exploateras bör en slutundersökning av de påträffade boplatsslämningarna genomföras. Som tidigare nämnts ligger utredningsområdet i ett område som nyligen har inventerats av Riksantikvarieämbetet. Man kunde då konstatera att trakten varit utnyttjad av människor under en stor del av förhistorien. Här finns ett välbevarat arkeologiskt källmaterial i form av gravar, skålgropar, boplatsspår, röjningsrösen och fossil åkermark. En slutundersökning kommer att tillföra nya aspekter som kan komplettera och nyansera bilden av hur området utnyttjats under brons- och järnåldern.

Växjö 22 juni 1994

Peter Skoglund

REFERENSER

Riksantikvarieämbetets fornminnesregister, Växjö sn

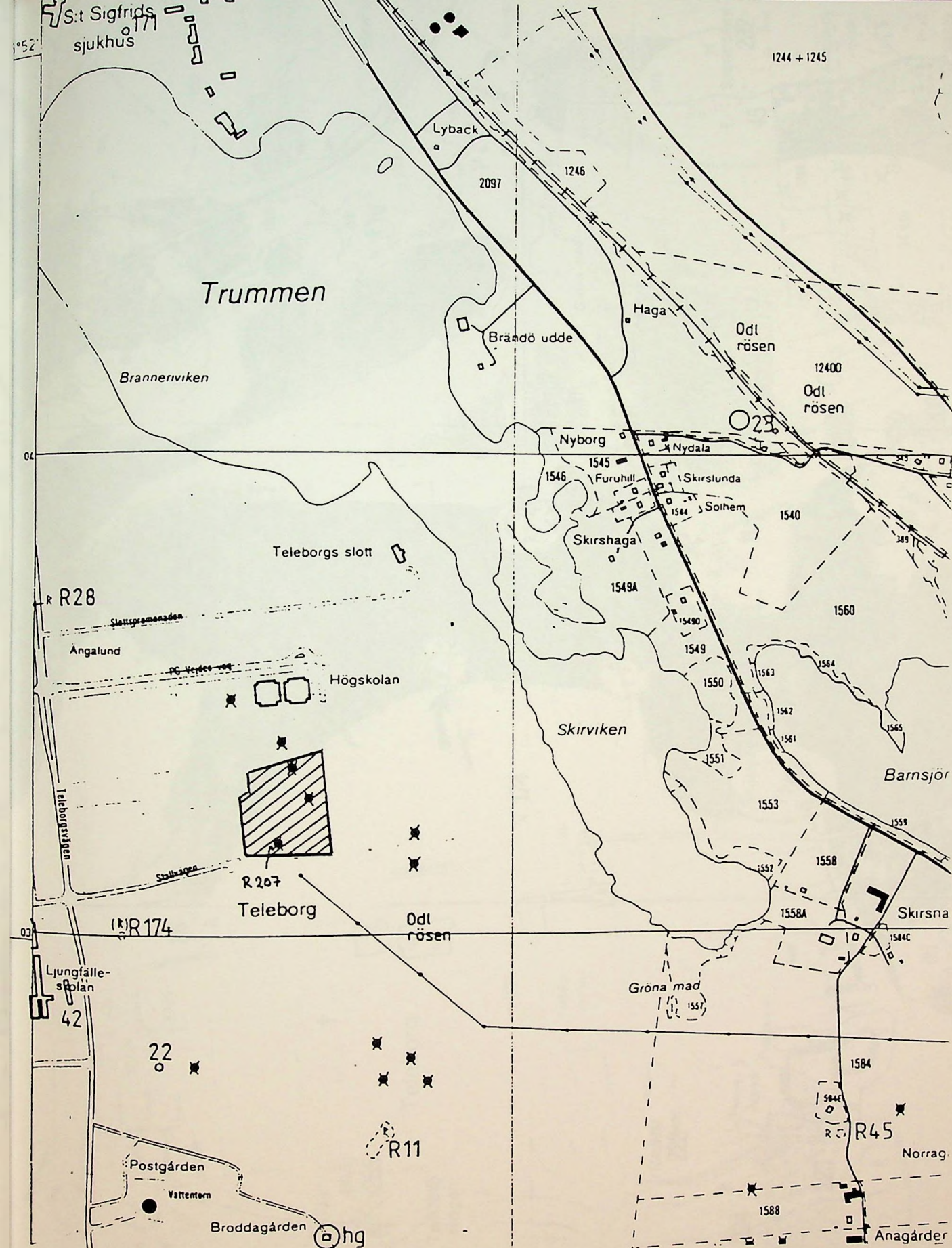
TEKNISKA UPPGIFTER

Dokumentationsmaterialet (översiktsplan i skala 1: 1000 samt plan- och profilritningar i skala 1:20 och 1:50) och fynd förvaras vid Smålands museums kulturmiljöavdelnings arkiv.

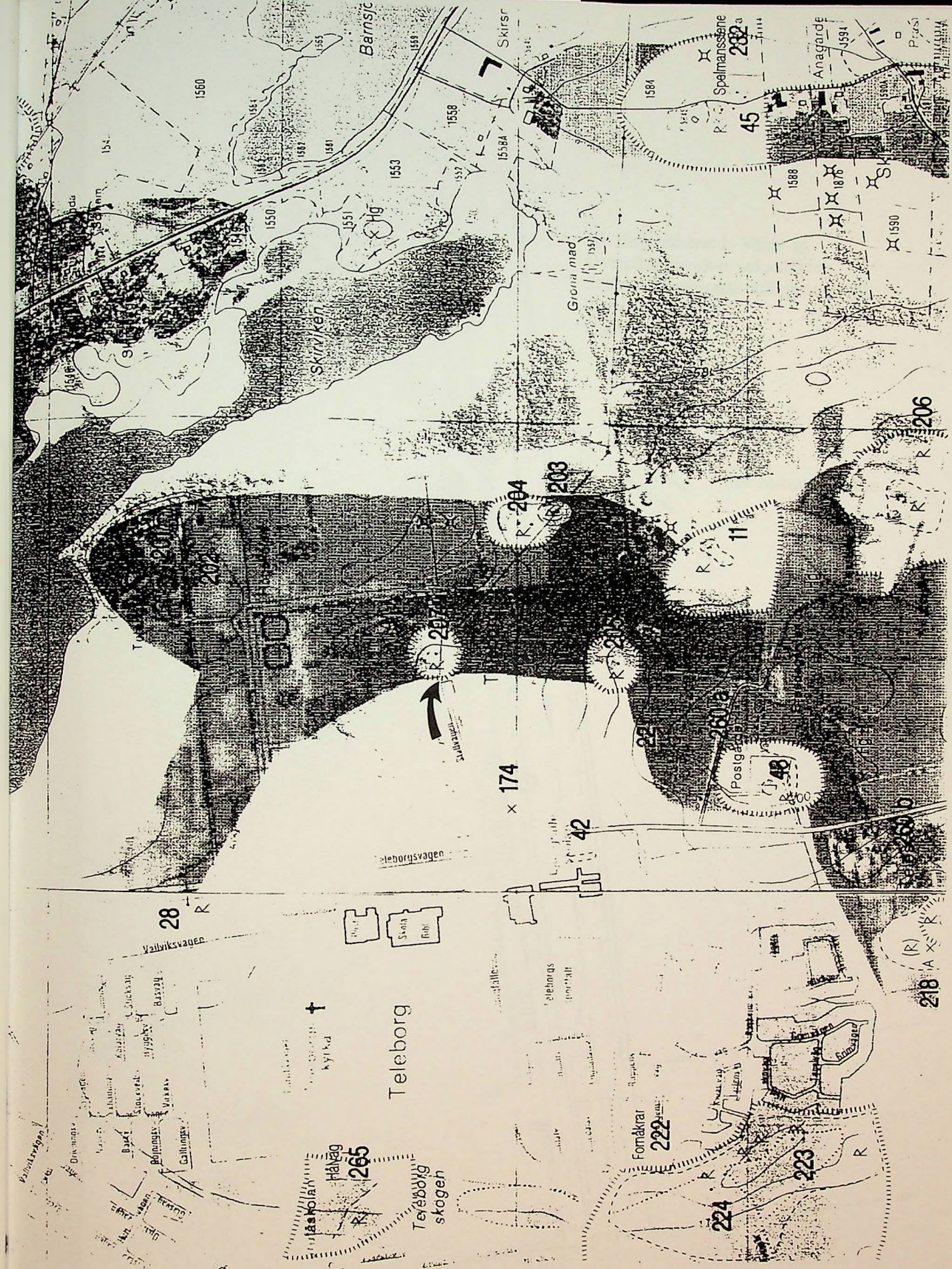
Topografiska kartan	5ESO Växjö
Ekonomiska kartan	5E0i Skir
Koordinater	x 6303,20/ y 1440,51
Ansvarig institution	Smålands museum
Uppdragsgivare	Växjö kommun
Typ av exploatering	Husbyggnation
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning
Personal	Martin Hansson
	Lars Salminen
	Peter Skoglund
Fältarbetstid	940411-940413
Maskintid	17 timmar
Smålands museums dnr.	110-137/94
Länsstyrelsens dnr	220-1310-94

Utdrag ur topografiska kartan 5ESO Vaxjö Utredningsområdet markerat med stjärna Skala 1 : 50 000

Utdrag ur ekonomiska kartan 5E 0i Skir. Utredningsområdet markerat. Skala 1:10 000

Utdrag ur ekonomiska kartbladen 5E0i Skir och 5E0h Bergunda, samkopierat med kartöverlägg som redovisar RAA 207 och angränsande fornlämningsnummer.

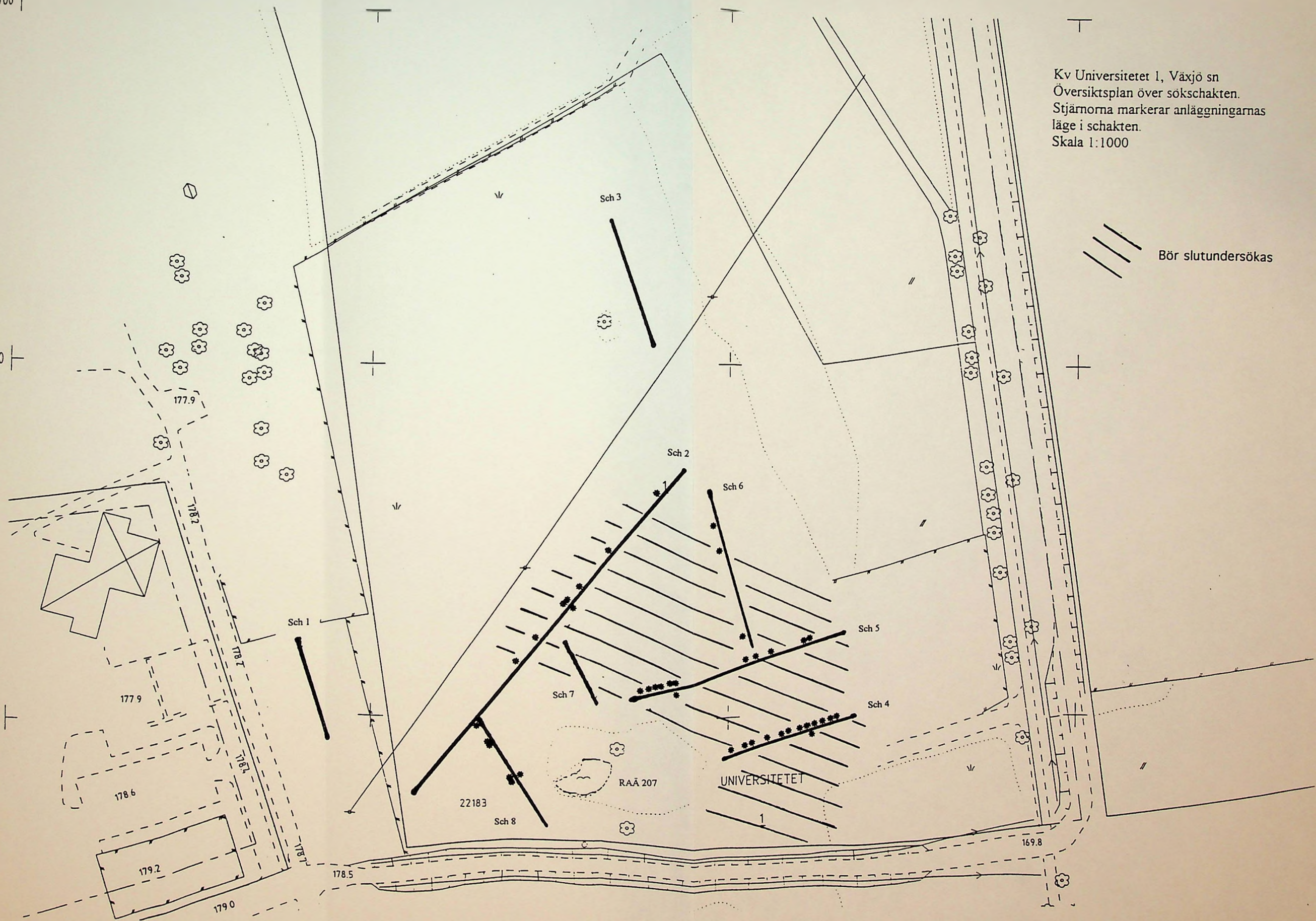
X = 303700

X = 303600

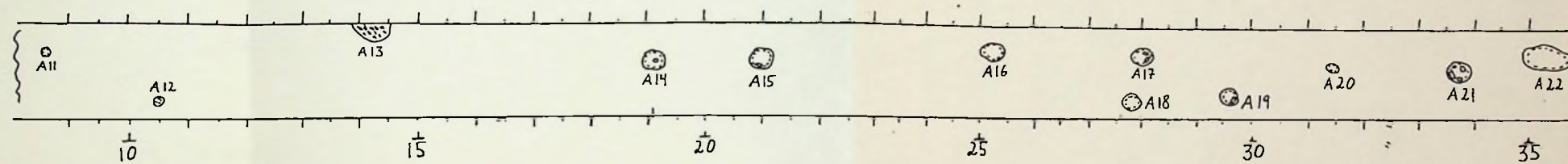
X = 303500

Kv Universitetet 1, Växjö sn
Översiktsplan över sökschakten.
Stjärnorna markerar anläggningarnas
läge i schakten.
Skala 1:1000

Bör slutundersökas

Schakt 4 skala 1:100

Anläggningslista kv. Universitetet Växjö (mått i meter)

1	utgå	längd: fyllning:	bredd:	djup:	schakt:	anm:
2	utgå	längd: fyllning:	bredd:	djup:	schakt:	anm:
3	stolphål	längd:0,30 fyllning: svartbrun mylla	bredd:0,20	djup: 0,14	schakt: 2	anm:
4	stolphål	längd:0,25 fyllning: svartbrun mylla med träkol	bredd:	djup: 0,12	schakt: 2	anm:
5	stolphål	längd:0,24 fyllning: brun mylla	bredd:	djup: 0,10	schakt: 2	anm:
6	stolphål	längd:0,55 fyllning: brungrå mylla med enstaka kolstänk	bredd:0,32	djup: 0,10	schakt: 2	anm:
7	grop	längd:0,50 fyllning:	bredd:0,40	djup:	schakt: 2	anm: ej grävd
8	hårdrest	längd:0,50 fyllning:	bredd:0,42	djup: 0,12	schakt: 2	anm:
9	stolphål	längd: fyllning: svart mylla med träkol	bredd:	djup:	schakt: 2	anm: ej grävd
10	stolphål	längd:0,25 fyllning: gråbrun mylla med träkol	bredd:	djup: 0,15	schakt: 2	anm:
11	stolphål	längd:0,15 fyllning:	bredd:	djup:	schakt: 4	anm: ej grävd
12	stolphål	längd:0,15 fyllning:	bredd:	djup:	schakt: 4	anm: ej grävd

13	hård	längd:0,65	bredd:0,30	djup: 0,08	schakt: 4	anm: ej grävd fyllning: svart sotig mylla med skörbränd sten och träkol
14	stolphål	längd:0,35	bredd:0,32	djup:	schakt: 2	anm: ej grävd fyllning:
15	stolphål	längd:0,38	bredd:0,34	djup:	schakt: 4	anm: ej grävt fyllning:
16	stolphål	längd:0,36	bredd:	djup:	schakt: 4	anm: stenskott stolphål, ej grävt fyllning:
17	stolphål	längd:0,40	bredd:0,36	djup: 0,15	schakt: 4	anm: stenskott stolphål fyllning: gråbrun mylla med sten
18	stolphål	längd:0,30	bredd:0,26	djup: 0,14	schakt: 4	anm: fyllning: brun mylla med träkol
19	stolphål	längd:0,30	bredd:	djup:	schakt: 4	anm: stenskott stolphål, ej grävt fyllning:
20	stolphål	längd:0,24	bredd:0,18	djup:	schakt: 4	anm: ej grävd fyllning:
21	stolphål	längd:0,36	bredd:	djup:	schakt: 4	anm: ej grävd fyllning:
22	stolphål	längd:0,76	bredd:0,40	djup:	schakt: 4	anm: fyllning: 1. svartbrun sotig mylla med träkol 2. brungrå mylla
23	grop	längd:0,50	bredd:0,34	djup: 0,20	schakt: 5	anm: fyllning: brun mylla med enstaka träkol
24	ränna	längd:	bredd:	djup:	schakt: 5	anm: ej grävd, möjligen recent fyllning:

25	stolphål	längd:0,35 bredd:	djup: 0,15	schakt: 5	anm: eventuellt recent
		fyllning: brun mylla			
26	stolphål	längd:0,60 bredd:0,40	djup:	schakt: 5	anm:
		fyllning: gråbrun mylla			
27	stolphål	längd:0,50 bredd:0,20	djup:	schakt: 5	anm: ej grävd
		fyllning: gråbrun mylla			
28	stolphål	längd:0,28 bredd:	djup:	schakt: 5	anm: ej grävd
		fyllning: gråbrun mylla			
29	stolphål	längd:0,20 bredd:0,12	djup:	schakt: 5	anm:
		fyllning: gråbrun mylla			
30	stolphål	längd:0,20 bredd:	djup: 0,16	schakt: 5	anm:
		fyllning: grå mylla			
31	grop	längd:0,52 bredd:0,34	djup:	schakt: 5	anm:
		fyllning: brungrå mylla			
32	stolphål	längd:0,54 bredd:0,32	djup:	schakt: 5	anm: ej grävd
		fyllning: brun mylla med träkolsstänk			
33	utgård	längd: bredd:	djup:	schakt:	anm:
		fyllning:			
34	grop	längd:0,44 bredd:	djup: 0,16	schakt: 5	anm:
		fyllning: svartbrun mylla med sot och träkol			
35	hård	längd:1,10 bredd:	djup: 0,10	schakt: 5	anm: ej grävd
		fyllning: svart sotig mylla			
36	grop	längd:0,75 bredd:0,55	djup: 0,15	schakt: 6	anm:
		fyllning: brun mylla med sten och träkol			

37	grop	längd:0,95 bredd:<0,50djup:	schakt: 6	anm: troligen recent
		fyllning: brun mylla		
38	stolphål	längd:0,60 bredd:0,32 djup: 0,30	schakt: 8	anm:
		fyllning: brun mylla med träkol		
39	stolphål	längd:0,45 bredd:0,35 djup:	schakt:	anm: ej grävd
		fyllning: brun mylla		
40	stolphål	längd:0,20 bredd: djup:	schakt: 8	anm: ej grävd
		fyllning: brun mylla		
41	stolphål	längd:0,25 bredd:0,20 djup:	schakt: 8	anm:
		fyllning: brun mylla		
42	stolphål	längd:0,25 bredd: djup:	schakt: 8	anm:
		fyllning: brun mylla		
43	grop	längd:0,60 bredd:0,55 djup: 0,25	schakt: 8	anm:
		fyllning: brun mylla med sten		
44	stolphål	längd:0,32 bredd: djup:	schakt: 6	anm:
		fyllning: brun mylla med stenar		

Fyndlista kv. Universitetet Växjö (vikt i gram)

1	träkol	anr: 10	antal: 1	vikt: 2
2	träkol	anr: 13	antal: 1	vikt: 2
3	träkol	anr: 22	antal: 1	vikt: 5
4	träkol	anr: 36	antal: 1	vikt: 3